

CUDAS GORENJSKE

OBLASILLO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XII., ŠT. 44 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 8. JUNIJA 1959

Bliže koristnikom

O zdravstvenem domu v Kranju je bilo zadnja leta prej govor. To je tudi razumljivo, kajti investicije so bile velike in treba se je bilo odviti prenekatere drugi potrebi.

Zdaj so dela na tej stavbi v zaključni fazi in mimočutno se kaj radi ustavlajo pred njo ter kramljajo o stroških in končnih tega doma.

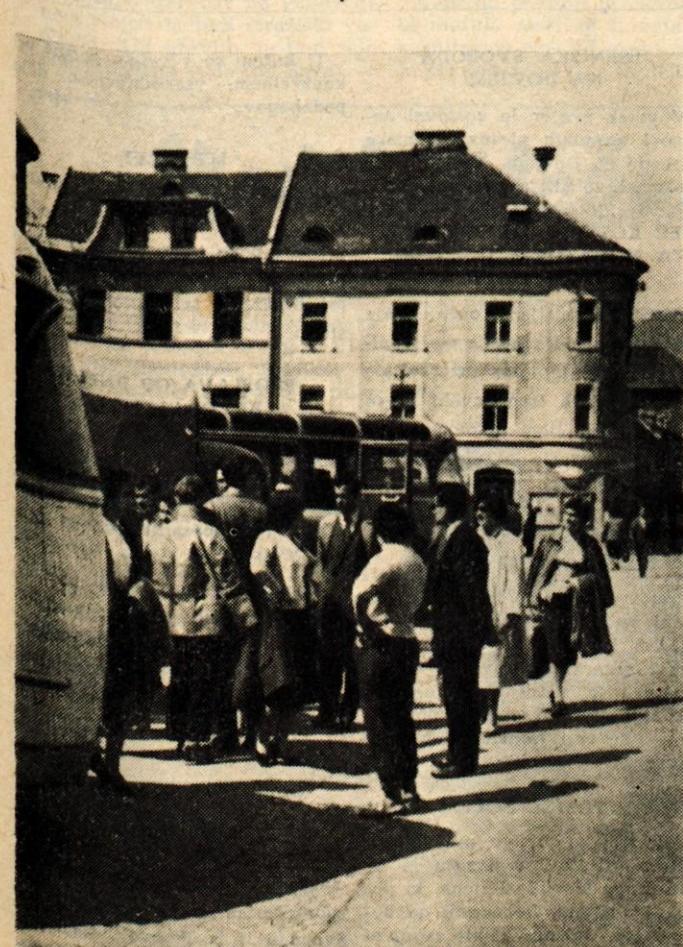
Kakor je bila pred časom upravičena kritična ocena in presoja o tolkih izdatkih, je danes razumljiva ugotovitev, da je bila ta stavba v Kranju prepotrebna.

V pritličju Zdravstvenega doma bodo poslovali kar tri ambulante: dve splošni ter ambulanta za preventivno službo. V prvem nadstropju urejujejo prostore za tri röntgene, za specjalne ordinacije, prostore za ambulanto za žene, za otroški oddelki, za razne laboratorije itd. V drugem nadstropju pa bo razen šolske poliklinike in službe preventivne dejavnosti še 50 postelj za bolnike.

Pri tem gre zlasti za izboljšanje poslovanja zdravstvene službe. Ta bo (zlasti po ureditvi zborodravstvenega pavičnega in Bolnišnice za ginekologijo in porodništvo ob Zdravstvenem domu) v celoti združena na enem samem mestu. Ze sama organizacija bo tako omogočila boljše izkorjenjanje administrativne službe, zdravstvenega kadra itd. Tudi že ne bi povečali števila zdravnikov, je predvideno, da bodo potem koristniki ozivoma bolniki precej manj čakal na vrsto, da bodo lahko bolje preiskani, uspešneje zdravljeni itd.

Izboljšanje zdravstvene službe ne zahaja samo naš vsestranski napredek, marveč predvsem naš cilj za boljše živiljske razmere naših delovnih ljudi. V tej perspektivi predstavlja Zdravstveni dom v Kranju ne le korak naprej samo za mesto, temveč za širši krog našega okraja. Zdravstvena oskrba se bo znatno približala koristnikom.

K. M.

PRAVE SEZONE ŠE NI, VENDAR KAŽE, DA BO LETOS NAŠE KRAJE OBISKALO REKORDNO ŠTEVILLO TURISTOV IZ TUJIH DEŽEL

MANIFESTACIJA

slovenske zborovske kulture v Kranju

Kranj, 7. junija

Včeraj je bil Kranj prizorišče najpomembnejšega kulturnega dogodka, kar jih je zabeležila letošnja kulturna kronika. Po uspešno zaključenih občinskih in okrajnih revijah voščilne glasbe je bila na pobudo Zveze Svobod in ob sodelovanju OLO Kranj ter DPD »Svoboda« Kranj-center, uresničena tudi republiška revija pevskih zborov. — Revije so se udeležili tudi član CK ZKJ Boris Zihrl, predsednik OLO Kranj Vinko Hafner, predsednik SZDL OLO Kranj Franc Popit, predsednik Zveze SPD Slovenije Vlado Majhen, tajnik Zveze SPD Slovenije Vinko Trinkaus, ter drugi politični javni in kulturni delavci ter gostje iz Trsta in Celovca. Ocenjevalno žirijo so tvorili skladatelji Rado Simoniti, Vasilijs Mirk, Radovan Gobec, Blaž Arnič in dirigent komornega zbara Radia Ljubljana Milko Skoberne.

Revija se je začela ob 9. uri v dvorani Zadružnega doma na Primškovem. Začetek revije je bil pozdravni nagovor predsednika OLO Kranj Vinka Hafnerja, ki je izrekel udeležencem dobrodošlico in orisal namen prireditve, ki naj bi v prihodnosti služila slovenski zborovski kulturi kot kažipot do še večjih in trajnejših uspehov.

Ne bo odveč priporaba, da do večjih sprememb v prvotnem programskega načrtu ni prišlo. Nastopilo je 21 pevskih zborov — 9 moških, 4 ženskih in 8 mešanih pevskih zborov. Od prijavljenih zborov se revije ni udeležil le Akademski pevski zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane.

Vtisi, ki so jih bili deležni poslušalci v polni dvorani, so bili na moč bogati. Brez zadrage lahko trdimo, da je bila letošnja revija po vsebinski in glasbeni plati neprimereno boljša od lanske. Vsekakor je presenetila poslušalce in žirije.

Po končanih nastopih so se člani žirije, zborovodje ter nekateri politični in kulturni delavci zbrali v avli okrajnega ljudskega odbora k posvetu; izmenjali so misli, izkušnje in vtise, ki so jih bili zabeležili.

Najzanimivejša je bila razprava z ozirom na programsko politiko pevskih zborov. Medtem ko je ena stran zagovarjala stališče stroge glasbene naprednosti, ki odločno odklanja preživelno, pogostoma osladno melodiko in harmonijo, pa so drugi udeleženci, med njimi tudi tovariš Boris Zihrl, zagovarjali misel, da ne kaže povsem pozabljati okusa občinstva, kateremu so skladbe in požrtvovalno delo zborov predvsem namenjeni. Sodobna glasbena ustvarjalnost je si-

cer vezana na glasbene zakone, ne smemo pa se jih prekrčevito oklepati, če hočemo, da bodo ustreza okusu, željam ter čustvom in občutjem občinstva. Na splošno pa je prevladovalo mnenje — to je v svoji oceni poudaril tudi skladatelj prof. Vasilijs Mirk, da je letošnja revija pevskih zborov po idejnom, vsebinskem in pevskem konceptu neprimereno boljša od lanske in da so pevski zbori dosegli lep napredok.

Nedvomno pa je tokratna glasbena manifestacija rodila vrsto pobud in idej, ki bodo ugodno vplivale na nadaljnjo rast slovenske zborovske kulture. S.

JOVAN VESELINOV ZNOVA SEKRETAR CK ZK LR SRBIJE

V soboto, 6. junija je v Beogradu končal z delom IV. kongres Zveze komunistov LR Srbiye. Na zaključni plenarni seji so delegati poslušali poročila posameznih komisij ter sprejeli končne smernice za nadaljnje delo.

Izvolili so nov Centralni komite ZK Srbiye s 129 člani. Za sekretarja je ponovno izvoljen tovariš Jovan Veselinov.

PODPREDSEDNIK E. KARDELJ ZE NA SVEDSKEM

Podpredsednik ZIS Edvard Karidelj, ki se je mudil dalj časa na obisku na Danskem in zatem na Norveškem, je včeraj, v nedeljo, 7. junija prispel z letalom na Svedsko, kjer ga je sprejel predsednik švedske vlade Tage Erlander. Tako kakor po drugih skandinavskih deželah, so tudi na Svedskem sprejeli tovariša Kardelia z velikimi simpatijami do jugoslovenskih narodov.

Potrebni so nižji organi komunalne ureditve

V petek, 5. junija je predsednik Glavnega odbora SZDL Slovenije tovariš Miha Marinko v prostorih Ljudske skupnosti Slovenije začel posebno posvetovanje o stanovanjskih skupnostih in o socialistični politiki na vasi.

O stanovanjskih skupnostih je med prvimi govorila članica GO SZDL Lidija Šentjurčeva.

Stanovanjskim skupnostim, kot je dejala med drugim, še vedno ne pripisujemo tiste vloge kot jo po novem zakonu imajo. Stanovanjska skupnost ima važno mesto samoupravnega organizma. Ta ima analogo povezovati splošne napore komune v urejanju komunalnih in socialnih vprašanj z neposrednimi

interesi državljanov na določenem področju. Komuna je postala preširoka skupnost, da bi lahko uveljavila popolno sodelovanje delovnih ljudi. Zato so potrebni nižji organizmi te službe. Med temi organizmi je dobila stanovanjska skupnost svoje mesto, kakor ga obeležuje nov zakon o stanovanjskih skupnostih.

Po besedah Lidije Šentjurčeve stanovanjska skupnost nikakor ni resorska služba, s katero bi se ukvarjali samo posamezni sveti za socialno ali zdravstveno zaščito, prosveto itd. Stanovanjska skupnost je samoupravni organizem in kot takega mora upoštevati občinski ljudski odbor kot celota.

se bo že letos preusmerilo na pridelovanje industrijskega krompirja. Letna proizvodnja v prihodnjem letu 300 vagonov.

• Poljanska dolina bo postala osnovni proizvajalec semenskega krompirja. Kmetijska zadruga Poljane bo organizirala proizvodnjo kvalitetnega semena. Proizvajalc v najbolj zdravih področjih doline bodo pridelovali le semenski krompir. Pa tudi za pridelavo jedilnega krompirja bodo vsako leto menjali sema. Ostala proizvodnja krompirja v dolini se bo usmerila v pridelovanje krompirja za pitanje živine in v pridelovanje kvalitetnega jedilnega krompirja za prodajo v juliju in avgustu.

• V ravninskem predelu se bo pridelovanje semenskega krompirja koncentriralo na področje zadrug Šenčur, Voklo, Naklo in Tržič za zgodnje sorte, v zadrugah Cerkle in Velesovo pa za industrijske sorte. Tako bo tu nastalo središče za pridelovanje semenskega krompirja v ravnini. Najvažnejša proizvodnja tega področja pa bo še vedno pridelovanje jedilnega krompirja. A. T.

Pred občnim zborom OZZ Kranj Plan za pridelovanje krompirja

Danes je v sejni dvorani Okrajnega ljudskega odbora Kranj občni zbor Okrajne zadružne zveze Kranj. Iz poročila upravnega odbora povzemamo nekaj podatkov o mehanizaciji v KZ in o pogodbene pridelovanju krompirja.

V preteklem letu je bil v kmetijski mehanizaciji narejen precejšen korak naprej z nakupom 25 novih traktorjev znamke Ferguson FE 35. 18 teh traktorjev so kupile kmetijske zadruge, 7 pa so socialistična kmetijska posestva. Kmetijske organizacije v okraju imajo zdaj skupaj 56 traktorjev.

Tudi preteklo leto je večina strojnih odsekov kmetijskih zadrug zaključila z izgubo. Vzrok za to je več.

Večina strojev, ki jih imajo kmetijske zadruge, so že zastareli, iztrošeni, z majhno delovno kapaciteto. Modernejših strojev zadruge nimajo, imajo pa več vprežne

mehanizacije (sejalnice, trosilce, gnojil, pluge itd.). V tem pogledu so zadruge doslej še vedno podpirale zahteve majhnega kmetegega gospodarstva, upoštevale so le možnost drobne posesti. To pomeni, da kmetijska zadruga doslej še ni bila faktor, ki bi vplival na spremembo proizvodnih odnosov na privatni zemljiški posesti.

Tudi vzdrževanje strojev v večini zadrug ni bilo v redu. Prav tako so zadrževali uporabljali posamezne stroje, predvsem manjše, ne da bi zadruge vodile kontrole nad njihovo uporabo. Zato tudi zadruge niso pobirale najemnine.

Eden od vzrokov za izgubo strojnih odsekov je tudi v tem, ker kalkulacije za stroje niso bile izdelane na podlagi dejanskih stroškov. Cene uslugam so bile v večini primerov nižje kot stroški, ker bi sicer kmetje stroje še manj uporabljali.

O spomladanskem in jesenski koperacijski proizvodnji smo že pisali, da je zelo slabo uspel. Pri krompirju so kmetijske zadruge uspele zajeti le 18 odstotkov površin, ki se letno posadijo v okraju. Plan je bil pri jedilnem krompirju realiziran le s 44 odstotki, pri semenskem pa z 90 odstotki.

V prihodnjih letih naj bi se proizvodnja krompirja razvijala po naslednjem planu:

• Področje bivše občine Cerklje in del zadrug Voklo in Visoko

PO JUGOSLAVIJI KMETIJSKA POSESTVA OSVAJAJO NOVE Površine

Melioracija 170 hektarov travnikov

V rudniku živega srebra

v Idriji so v prvih treh mesecih letos izkopali 44.539 ton živosrebrne rude. Iz nje so pridobili 113,5 tone čistega živega srebra. Samo v aprilu so iz 15.117 ton izkopane rude pridobili 38,6 tone živega srebra.

243 raznih vrst vagonov smo izvozili

v letošnjih prvih štirih mesecih. Vrednost teh vozil znaša 631 milijonov dinarjev. Tovarne vagonov so izpolnile s tem že 41 odstotkov svoje letošnje izvozne naloge. V prvem četrletju pa so naročila narasla za nadaljnji tisoč tovornih vagonov raznih vrst.

Zelezniški promet

nadale narašča. V prvem letošnjem četrletju je bil prevoz blaga za 3 odstotke, potnikov pa za 2 odstotka večji kot v istem razdobju lani. Aprila pa so železnicne prepeljale celo za 6 odstotkov več blaga kot pred letom dni. Tovorni promet je lahko narastel zaradi tega, ker so lani vložili okoli 20 milijonov dinarjev v nova vozila.

Sredi marca je bila v

Buenos Airesu podpisana

pogodba med jugoslovanskimi

ladjedelnicami in argen-

tinskim naročnikom za gra-

ditev šestih velikih pre-

oceanskih tovornih ladij z

nosilnostjo po 10.500 ton.

Ladjedelništvo

do konca leta 1961, plule pa bo-

do lahko s hitrostjo 17 milij

na uro. Vrednost celotnega

argentinskega nakupa znaša

okoli 26 milijonov dolarjev.

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

nad pol milijarde kWh na

leto. Razen tega bo oskrbo-

vala mnoge zagrebške tovar-

ne z vročo paro in vodo ter

pozimi grela cele stanovanjske

bloke s presežki tople

pare in vode,

Največja in najmoder-

nejša termoelektrarna na

Hrvatskem

bo Zagreb II na

bregu Save. Imela bo 64.000

kW ter bo dajala Zagrebu

in elektroenergetskemu si-

stemu Hrvatske in Slovenije

PO STEZAH PARTIZANSKE JELOVICE

Začeli so
S P R I P R A V A M I

Po vseh občinah so se začele priprave za veliki pohod na Jelovico, kajti 4. julij se hitro bliža. Jedro pohoda bodo pripadniki JLA z rezervnimi oficirji na čelu in organizacijo predvojaške vzgoje. Rezervni oficirji z oboroženimi vojaki bo prepričena strategija pohoda ter se posredno »napad« na Lipniško planino, kjer bo »sovražnik«. Leta se bo namreč tisto jutro spustil s padali na Lipniško planino, kar bo posebna zanimivost celotne priedrite.

V vseh občinah se za ta pohod pripravljajo tudi organizacije TUD Partizan, strelske družine, planinska društva, lovc, gasilci in druga športne organizacije.

Razen letal, ki bodo krožila nad Jelovico, padalec itd., bo za mladino zelo zanimiva tudi razstava sodobnega orožja, ki jo bodo enote JLA priredile na Jelovici. Pohod ne bo zgolj privlačen izlet, temveč tudi poučna šola za rezervne oficirje, zlasti za izvenarmadno vzgojo ter zanimivost za mladino in udeležence sploh.

Tisti dan bo mnogo izletnikov obiskalo tudi Lipniško planino oziroma Pokljuko. Na pot bodo odšli peš, pa z vozili itd. Ovdivno bo pač od prilik oddaljenosti in organizacije. Pričakujejo, da bo tisti dan mnogo kolektivov in drugih organizacij priredilo svoje izjete na Lipniško planino, kjer bodo po »napadu« in svečanem delu prireditev z gorovi in telovadnim, nastopom tudi proti žabavi.

»Pridi, da boš napisal nekaj o našem delu!«

Tako je predsednik upravnega odbora kulturno-prosvetnega društva rekel novinarju Jaku, ko ga je srečal na cesti. In nato še dodal, bolj tisto in resno:

»Da boš popravil tisto, kar si zadnjič slabega napisal!«

Jaka ni šel na sejo upravnega odbora zato, da bi »popravljal«, pač pa ga je zanimalo, koliko se je društvo res »zmigalo« po tistem njegovem članku. Tistikrat ga sicer niso pogledali in ne pozdravili na cesti, češ da je pisanje ne ustreza resnicam, ko pa so začeli z delom, po dveh letih »spanja«, so mu bili celo hvaležni in mu dopovedovali, da jih je prav njegovo pisanje spodbudilo.

Kakorkoli že, Jaka je prišel na sejo. Zamudil je sicer pet minut, ker je računal, da se bo seja začela s polurno zamudo. Zamuda je bila v kraju že skoraj pravilo, to je Jaka vedel, toda tokrat so, menda prav zaradi njega, začeli točno.

Dnevni red: delo posameznih sekცij, tekoči problemi, razno.

Tam, kjer bo treba izstopiti

Vsaka pot, ki je za prvi veliki pohod na Jelovico dolčena posamezno občinam, je polna lepih prirodnih in zgodovinskih znamenitosti. Devet takih poti je: Selške in Poljanske doline, iz Bohinjske Bele in Bistrice, z ravnoljske strani...

To pot smo šli po poti kranjske patrole, in sicer samo do tam, kjer bo treba izstopiti — do Besnice. Do tam, oziroma do Nemilj, organizirajo prevoz. Tudi tam je veliko zanimivih stvari, ki smo jih videli oziroma slišali od domačinov.

Se preden smo prišli do lepega Zadružnega doma v Zgornji Besnici, so nas opozorili na prvo zanimivost. Povedal jo je Franc Berce. Ustavl se je pred kozolcem, tik ob svoji rojstni hiši, in povedoval:

»Prav tu sem kot otrok gledal, kako so streljali talce. Sedem jih je bilo, če se prav spominjam. Bilo je nekega jutra, 20. ali 21. marca 1943. leta. Okrog sedme zjutraj se je tamle ustavl prvi avtomobil. Izstopil je nemški oficir in si ogledoval okolico. Čez dobro uro je prišlo še več vozil. Izstopilo je mnogo Nemcev in 7 vkljenih civilistov. Civiliste so odvedli za hlev. Tam so jih slikali in jim zavezali oči. Potlej se prve širili s puškinimi kopiti pragnali do kozolca. Vsakega posebej so privezali na steber kozolca in potem ... streljali. Ko so ustrelili prve širi, so bili ostali trije še za hlevom in vse slišali.«

12-letni France jih je opazoval skozi okno zadnje sobe. Nihče od talcev, kot je povedoval, se ni zganil, spregovoril ali pokazal strah pred streljanjem. Z mirimi koraki, z visoko vzdignjenimi glasovi, so stopali pred puške. Eden

France je pripovedoval. Govoril je s pritajenim glasom in čutiti je bilo, kako oživljajo pred njim slike tistega strašnega jutra.

Žal si nismo utegnili ogledati lepega Slapa Suma. Vsi, ki so kdaj

po dražoški bitki se je Cankarjev bataljon potikal nekje po Jelovici. Potreboval je seveda hrane. Neke noči sta po dolini pripeljala dva tovornjaka. Skozi Kranj, mimo meskih straž, sta tovornjaka z oboroženimi partizani pripeljala velik tovor moke. Zložili so jo na kozolec pri Pogačniku. Naslednjega dne je snežilo in sled za kamioni je bila zabrisana.

Pod parolo »otobi od prosa« so potem partizani odnašali potrebne količine moke proti Jelovici. Nekoga dne so prišli Nemci. Obkobili so hišo, postavili strojnico in začeli preiskavo. Ničesar niso našli.

Njihovi povrnosti je sledila izjava. Znova so prišli in našli skladishe. Toda našli so le še 14 vreč. Odpeljali so vse, kar so našli in tudi Pogačnika z ženo in otroki. Zasljevali so jih v Kranju, pa v Škofiji Loki, v Begunjah. Pogačnik je pripovedoval o mukah in pretepanju, ki sta jih doživelova in žena. Toda — molčala sta.

Na tem zadružnem domu v Zgornji Besnici bodo 4. julija odkrili spominsko ploščo žrtvam NOB iz njihove vasi.

od talcev je bil zelo mlad. Menda obiskali ta kraj, želijo pokazati lašše znancem in prijateljem.

Ustavili smo se pri kmetu Janezu Pogačniku. Kosil je. Letos je košnja izredno lepa. Nato je pripovedoval o skladislu hrane, ki ga je imel Cankarjev bataljon na njenem kozolcu januarja 1942. leta.

Potem smo se spustili po dolini navzdol. Na cesti smo našli cestara Janeza Potočnika. Bil je pri malici. V rokah je imel kozarec.

»Istrska črnina?«

»Ne! Čaj. Navaden čaj. Vino je predrago,« je povedal semeje.

Zapletli smo se v razgovor.

Poldružno leto je bil aktivist. Bil je sekretar odbora OF Nemilje.

»Kdaj ste bili v največjih skrbih?«

»To je bilo v zadnji hajki, januarja 1945,« je pripovedoval. »Nemci so me vzel s seboj kot vodič. V Podblici so hoteli iz meje izsiliti izjave o partizanih in podobno. Nič nisem povedal. Potem so mi dejali: »Veste, kaj vas čaka?«

»Hudiča!« je zaklel Jaka, ko se je ves utrujen opolčni vlegel v posteljo. »Sam prepirali so se, potem ti pa rečejo, da o tem ne smeš pisati, ampak o uspehih. Zakaj so me potem sploh povabili na sejo? In zakaj niso govorili o uspehih?«

»Prepir!« je zavlekel Jaka, ko stvar natanko premislil, je res pisal o uspehih. Pa tudi o tem, ali so predavanja ljudske univerze za otroke ali za odrasle...«

»Prav nič mi ni všeč tisti tvoj članek!« je dan pozneje rekel Jaki predsednik upravnega odbora.

Jaka pa je samo pokimal in globoko vdihnil... -er

Ostal sem miren in pripravljen, da me ustrelio,« je povedal brezbrinjo.

Potem je govoril še o raznih zvezah, kurirske poteh, o prenosu blaga in podobno. Skratka — pripovedoval je o tamošnji zvezi med Kranjem in partizani na Jelovici.

»Kako je z vaso plačo? Ste na grajeni po učinku, dobite več, če delete?«

Na to vprašanje ni bil pripravljen.

Pogačnik je prijazno pustil košnje in pripovedoval

»Imam mesečno plačo,« pravi. »Navadno dobim kakih 15.000 dinarjev. Skrbim za nekaj več kot 6 km ceste. Menim, da jo dobro vzdržujem.«

Poslovili smo se od lepe doline v upanju, da jo bomo kmalu spet obiskali, če ne prej, vsaj 4. julija.

K. Makuc

**V Škofiji Loki
bo v kratkem dograjetno novo kopališče**

V Škofiji Loki bodo v kratkem dogradili novo kopališčno zgradbo, ki bo izredno lepa in privlačna. Na njej opravljajo zaključna dela in bo za kopalno sezono že odprtia. Stala bo okoli 20 milijonov dinarjev. Z zgornjem delom kopališča bo za okoli 100 kabin, ki bodo zložljive, spodaj pa bodo do jeseni uredili sodobno dvostezno klegljivišče, stanovanje za hišnike in skladishe. Zgornjo dvorano bodo izven kopalne sezone lahko koristili tudi v druge namene za razne športne prireditve itd.

V neposredni bližini zgradbe bodo uredili tudi razna igrišča za odrasle in otroke, parkirni prostor in druge naprave. Prihodnje leto pa bodo uredili tudi obrežje Sore. Na sploh so v Škofiji Loki v zadnjih letih vložili precej sredstev na napredok turizma in oljevanje mesta. Niso pa še izčrpali vseh možnosti. V zadnjem času so izvedli tudi vrsto organizacijskih sprememb v gostinstvu. Pripravljenih imajo okoli 100 ležišč za turiste v gostinskih objektih in pričasnikih.

Cestar Janez pri malici

gledal se je v mokre strehe — zdelo se mu je, da se mu je vlaga zajedla v živce in ga muči. Pri tem je čutil tesnobo.

Ali me bo nazadnje res kap? je pomisli in si nagonsko stisnil senca. Tako je trpel že leta in leta, groza pred kapjo ga ni hotela zapustiti. Vozaril se je k radovljiskemu zdravniku in si dajal puščati kri, bolestno se je bal razburjenja in verjel, da ga bo v razburjenju zadela kap.

Polagoma je groza prešla. Johan je pogledal na uro. Pol šestih. Hudiča, ali Filipa ne bo? Naj bi že prinesel tisti prekleti obračun! Dobrega tako ne bo! Morda bo celo nekaj tisočakov izgube. — Johan si je zamišljeno gladil gladko obrito glavo. Zarekel se je, da bo sam pokril izgubo, če bi je bilo kaj. Zdaj se ne bo mogel izmanknit. Hudiča, kako se je mogel tako nespatmetno zareči?

Vstal je, težek in mlahav in začel hoditi po pisarni. Prsti so mu nervozno vrteli verižico pri žepni uri. Od sijončje seje se še ni pomiril. Sam ni pregledoval računov, to sta opravila Hetori in Rotar. Johan je sumil, da je stvar močno zavojena, ker sinoči nista upala na seji pokazati računov. Družba ima velik primanjkljaj! Ko bi že vsaj zvedel, koliko! Negotovost ga je od minute do minute bolj mučila.

Domisil se je Dominika. Ha, ta se zdaj smeje! Posrečilo se mu je Družbo spraviti na tla. Na tla? Trideset tisoč osnovne glavnice ni ravno malo in ta kapital leži nedotaknjen. Koga je potem takem Dominik uničil? Družbo ne! Eh, prazni strahovi! Nikoli je ne bo zmogel, čeprav je težak. Johan ga je zadnja leta cenil na sedemdeset, morebiti osemdeset tisoč. Španovo premoženje je bilo vredno veliko več. Hetori je daleč za Dominikom, ostalih ni vredno omenjati. Eh, Dominik bi si skral zobe, preden bi zmogel Družbo!

ROMAN

II. del

34

Mimi
Malenšek
Konič

Potem novejše slike: Johan in žena, nato otroci iz časa, ko so še tekali v krilcih, pa vse do najnovejše slike, ki jo je poslal Janko iz Gradca. Johan je odtrgal pogled od fotografij, ki so bile ponos in preteklost Španove družine. Spet se je zagledal ven. Čutil se je trudnega, izmučenega. Zunaj je umiral zgodnjepomladni dan. Bil je eden tistih dni, ki so čisto podobni jesenskim, brez sonca, hladen in pust, komaj opazno je pršil dež in močil strehe. Ob takih dneh se je Johan počutil še slabše kot navadno. Gledal je proti fužini, ki je zapirala pogled na vodo, in dodelo se mu je, da ga vse tesni in duši, tudi te stisnjene strehe in zidovi, ki so sili k vijušku, ker se niso mogli razprostreti na široko. Za trenutek se je razjezl na Rogovilca in Gašperina, ki ga stiskata vsak od svoje strani. To je bila stara jeza, ki je mučila že njevega očeta. Utesnjenost je Johan občutil malone kot osebno žalitev, kot dokaz, da Španovi niso bili zmeraj tako bogati, kot zdaj. Na ozkem dvorišču ni bilo prostora za voževe, zato so jih morali obračati na trgu. Težko je bilo nakladati in razkladati blago. Če bi šlo tako, kot so nekoč mislili, bi bilo lahko drugače. Mariinka bi bila vzelja Gašperinovega Aleša, ta pa bi se ne krčil prodati Španu kos svoje zemlje. Da bi jo prodal Dominik, na to niti mislili ni bilo. Rogovilc tudi ne. Johan je besno pomisli, kako je Rogovilc nekoč dejal pri Jarmu, da bi ne prodal svoje zemlje, čeprav bi mu jo Johan pokril s srebrnimi goldinarji. Ko je star Rogovilc umrl, se je Johan lotil mlađega, toda ta, trmast, kot vsi Rogovilci, je samo rekel:

»Če oče niso marali prodati, jaz tudi ne bom.« Johanu ni preostalo drugega, kot da je še naprej zidal prizidko in nadstrešja, zato pa je hiša vsako leto imela bolj zmalčeno podobo.

Ko je zdaj mislil na to, ni delal načrtov, kako bi razmahnil, kakor prejšnja leta. Davno je spoznal, da se mora temu odpovedati. To ga je seveda peklo. Laže bi bilo, če bi bil tak, kot Dominik, ki je vsakemu na vsa ustipovedoval, kako je začel iz nič. Johan ni mogel prenesti misli, da niso bili Špani od nekdaj bogati. Sicer pa je zdaj imel toliko drugih skrbi, da ni utegnil razmišljati o tem.

Skozi okno je zagledal očeta. Starec je šel počasi mimo fužine. Pred vratu se je ustavil, se z obema rokama opril na palico in z napol ugaslimi, brezbarvnimi očmi gledal v prazno. Mežikal je, kakor bi ga motila svetloba, ki je že davno ugasnila. Johan ni mogel zatreći nejevolje ob pogledu na stareca. Ali ne more ostati v svoji sobi? Vselej, kadar vidi ljudi odhajati z dela, jih ogovarja in bebasto sprašuje po stvareh, ki jih že zdavnaj ni več, ali pa delavce zamenjava z drugimi, ki so že pred leti umrli. Kovači se mu skrivajo posmehujejo! Kadar ga je Johan opazil, da se je postavil pred fužino, ga je prijel pod pazduho in ga naglo odvedel v hišo. Tudi zdaj ga je prijelo, da bi stopil ven, rekel: »Oče, prehladili se boste,« in ga odpeljal, preden se bodo vrata fužine odprla, potem pa se je domisil, da je do takrat še uro časa in da starec pač ne bo celo uro stal pod napuščem.

Starec se je res kmalu odpravil izpred fužine. Šel je počasi, tipaje s palico po tleh. Na tleh je našel izgubljen predmet — morda kak žebelj — in ga dolgo obračal s konico svoje palice, potem pa si je začel prizadevati, da bi ga pobral, in ko se mu to ni posrečilo, je odšel proti skladisčem. Johan se je oddahnil, ko ga ni več videl. Za-

OBVEŠČEVALEC

MALI OČLASI

Kupim roller 150 ccm NSU prima. Naslov v oglasnem oddelku.

3542

Najdeno je kompletno avtomobilsko rezervno kolo. Poizve se na PLM Škofja Loka.

3543

Ugodno prodam moško in žensko dvoko in v dobrem stanju. Cene po dogovoru. Brtoncij Peter, Goščič 30, Šk. Loka.

3505

Ugodno prodam 3 male pujske težje do 16 kg. Pri Mohovcu, Nomerj 42, Boh. Bistrica.

3509

Ugodno prodam 4-delno okno 2.20 krat 1.70 m, balkonsko želesno

ograjo dolžine 7 m, višine 0.90 m,

4 želesne polkna 0.50 krat 1.85 m.

Elektromotor Siemens 1.0 dinama

35 amp. 6 W z usmernikom kom-

pletno za galvanizacijo, manjšo

transmisijo s strojki (špindelnimi),

trgovsko blagajno, trgovski pult

zgoraj v steklu 2.55 m dolg, 1.05 m visok, 0.60 m globok. Bicikel mo-

tor Rex. B. Rangus, zlator, Kranj.

3512

Sprejemem natakarico za nedelj-

ske popoldne. Gostilna Lakner,

Končica, Kranj.

3516

Službo dobi natakarica s prakso.

Samko stanovanje zagotovljeno.

Nastop takoj. Naslov v oglasnem

oddelku.

3520

ZAHVALA

Vsem, ki ste najinega moža in brata

FRANCA RUSA,
učitelja v Radovljici,

spremili na njegovi zadnji poti, pri-

šrčna hvala. Posebna zahvala vsem

sosedom za izkazano pomoč, pev-

cem, ravnatelju osemljetke tovariušu

Muleju in predstavniku UPZ tovariušu

Slaparju za pretrsljive poslovne

beseede, vsemu učiteljskemu kolek-

tivu ter vsem darovalcem cvetja.

Zena in sestra

»ADMINISTRATORKA«
z znanjem strojepisa in ste-
nografije dobi takoj zapo-
slitev. — Gozdno gospodar-
stvo Bled.

Po neizmernem trpljenju zaradi posledic avtobusne nesreče v Besnici je prenehalo biti srce naše preljubljene

IRENE ZUPANC

dijakinje administrativne šole v Kranju

Pogreb bo v Ljubljani 9. junija ob 16.30 iz Nikolajeve

mrljice vežice,

Kranj, 7. junija 1959.

Zalužič: mama Hilda, brat Franci,
sestra Stana z družino in ostalo
sorodstvo

SPORTNO DRUŠTVO TRIGLAV, KRAJN
razpisuje na tečaj za izdelavo osnutek
DRUSTVENE ZNAČKE.

Pogoji: prva osnovna društvena barva je svetlomodra, dru-
ga je bela, ostale barve svobodne. Značka mora ustrezati za
izdelavo v metalu, biti mora primerena za zaščite in kot em-
blem za darila. Celotna kompozicija je svobodna.

Nagrada: prva nagrada 8000 din in dva odkupa do 1000 din.
Osnutke pošljite na naslov: SD Triglav, Kranj, p. pr. 12 do
1. 7. 1959, pod šifro, v poseben kuvert dodajte naslov.

RAZPIS

Razpisna komisija sveta za zdravstvo Občinskega
ljudskega odbora Jesenice razpisuje na podlagi 309. člen-
na Zakona o javnih uslužbencih (Ur. list FLRJ št. 53/57)

delovno mesto

UPRAVNIKA ZDRAVSTVENEGA DOMA JESENICE

Pogoji: zdravnik splošne prakse z opravljenim stro-
kovnim izpitom. Nastop službe po dogovoru. Plača po
ZJU, položajna plača po pravilniku o plačah. Kandidati
naj v pravilno kolkovanji prošnji navedejo kratek opis
dosedanjega službovanja. — Prošnje je treba poslati na
Občinski ljudski odbor Jesenice do 30. 6. 1959.

Razpisna komisija

»AVTOPROMET« Kranj sprejme v službo več kvalificiranih
avtomehanikov, več šoferjev D kategorije in enega strugarja
kvalificiranega. Nastop službe takoj, plača po tarifnem pravi-
lniku, pogoj — vojaščine prosti. Prošnje za sprejem pošljite
na upravo podjetja.

Avto-moto društvo Šenčur organizira tečaj za šoferje amaterje. Prijave sprejema trg. podj. »Krvavec« Šenčur do 16. junija 1959.

3557

Najdeno je kompletno avtomobilsko rezervno kolo. Poizve se na PLM Škofja Loka.

3558

Ugodno prodam motorni kolesi Vespo in Panonijo s prevozanimi 10.000 km. Naslov v oglasnem oddelku.

3559

Prodam zidan štedilnik levi. Ambrožič, Ljubljanska 2.

3545

Prodam 2 posteljni vzmeli 185 krat 85 in hrastove plohe. Šenčur št. 241.

3546

Prodam nov moped »Simson«. Zupanc Ivo, Smledniška 90, Čirče, Kranj.

3547

Prodam moško kolo in kupim motorino kralja. Britof 51, Kranj.

3548

Prodam 3-tonski gumi voz. Cerk-
lje 107.

3549

Sobo v Kranju ali bližini Kranja

3550

iščem za 1. julij. Plačam lahko za

leto naprej. Kajzar Marija, pred-

metna učiteljica osnovne šole Čr-

nomelj.

3551

»PUŠKARNA« Kranj, sprejme ta-

kaj tehničnega vodja. Pogoji: vi-

sokovljicanje delavcev z mojstr-
skim izpitom, ter 10-letno prakso

v enaki stroki.

3551

Tekstilna tovarna INTEKS išče samostojno kuharico za počitniški dom v Novi gradu in to v času od 15. junija do konca septembra 1959. Interesenti naj se zglašijo čim prej v kadrovskem oddelku.

3552

Natakar kvalificiran dobi takoš-

njo zaposlitev na mestu poslovod-
je bufeta v večjem kraju na Go-

renjskem. Ponudbe poslati na ogl.

odd. pod »Sposoben«.

3553

Trgovsko podjetje »Rožca«, Je-

senice, sprejme s 1. julijem 1959

v službo kvalificirano trgovsko

pomočnico za vodenje poslovalnice

»Sadje - zelenjava« v novi tržnici na Jesenicah.

3554

Iščemo za takošnjo zaposlitev tri dobre delavce. Trgovsko podje-

tte »MINERAL« Jesenice.

3555

Za planino Korošica sprejmemo

še 20 glav živine na pašo. Prijave

sprejema Kmetijska zadruga Pod-
ljubelj.

3556

Trgovsko podjetje »Rožca«, Je-

senice, sprejme s 1. julijem 1959

v službo kvalificirano trgovsko

pomočnico za vodenje poslovalnice

»Sadje - zelenjava« v novi tržnici na Jesenicah.

3554

Iščemo za takošnjo zaposlitev tri dobre delavce. Trgovsko podje-

tte »MINERAL« Jesenice.

3555

Za planino Korošica sprejmemo

še 20 glav živine na pašo. Prijave

sprejema Kmetijska zadruga Pod-
ljubelj.

3556

Pro neizmernem trpljenju zaradi posledic avtobusne

nesreče v Besnici je prenehalo biti srce naše preljubljene

IRENE ZUPANC

dijakinje administrativne šole v Kranju

Pogreb bo v Ljubljani 9. junija ob 16.30 iz Nikolajeve

mrljice vežice,

Kranj, 7. junija 1959.

Zalužič: mama Hilda, brat Franci,

sestra Stana z družino in ostalo

sorodstvo

POZOR! POZOR! POZOR!

VSE NAROČNIKE IN BRALCE OB-

VEŠČAMO, DA BO V ENI IZMED

PRIHODNIH ŠTEVILK »GLASU GO-

RENJSKE« NOVA SLIKANICA

OBJAVE

TABORNIKI ODREDA STRAŽNIH OGNJEV V KRAJNU!

Naš odred prireja letos taborevje v Fažani v 2 izmenah: I. izmena od 15. do 31. julija II. izmena od 1. do 15. avgusta.

Clanji naj se prijavijo najkasnejše do 20. junija v pisarni ZPM v novi stavbi OLO, soba 55, II. nadstropje. Prijave sprejemamo vsak torek in vsak četrtek od 16. do 18. ure. Kasnejši prijav ne bomo mogli upoštevati.

Cena za 14-dnevno taborenje bo predvidoma 3500 do 4000 din.

KINO

BLED: 9. do 11. junija italijanski film »NEAPELJSKO ZLATO«. — Predstava vsak dan ob 20.30 ur.

Radovljica: 9. junija ob 20. uri ter 10. junija ob 18. in 20. uri sovjetski film »SKRIVNOST DVEH OCEANOV«.

»SORA«, Škofja Loka: 9. in 10. junija italijanski film »BELE NO-CLIC«.

D

Vodikova magično orožje bomba = Pred trinajstimi leti se je v Hirošimi in Nagasakiju pričela nuklearna era - 240.000 prebivalcev izgubilo življenje - Áli se vodikova bomba lahko še drugače uporablja?

Koliko inženirjev je že sanjalo o tem, da bi prebili tunel pod Himalajo ali da bi ustvarili novo more sredi Sahare. Zahvaljujoč se energiji, ki je zaprta v termoneklearnih bombah, bodo te zamisliti s časom dosežene.

sko energijo je že izbrala mesto, kjer bodo zgradili prvo pristanišče s pomočjo energije iz hidrogenernih bomb. Ta kraj se nahaja na Aljaski.

Ko bo to »atomsko pristanišče« zgrajeno, bo človek končno sto-

na. Ko je bomba eksplodirala, je imel tunel poln zemlje, na površini pa se je zemlja spremnila v drobne koščke in prah.

Na ta način je človeku prvič v zgodovini uspelo izvesti podzemno eksplozijo. Do tedaj je ta ogromna energija služila izključno za uničevanje mest in naselij. To močno orožje je postal instrument dela.

S preciznimi analizami so znanstveniki ugotovili, da je atomska eksplozija v miroljubne namene cenejša in manj nevarna kot eksplozija klasičnega eksploziva.

»ATOMSKO PRISTANIŠČE NA ALJASKI«

Prvi, ki so se zainteresirali za potrebo jedrske energije v ta namen, so bile petrolejske družbe v Združenih državah Amerike. S klasično metodo je mogoče dobiti na površini zemlje le eno četrtino nafte. Z uporabo »atomskega eksploziva«, pa bi se vsi stvar spremenili. Ogromna topota, ki se ustvari z eksplozijo, bi »nagnala« vso dragoceno tekočino na površino zemlje. V kratkem bodo pričeli z gradnjo pristanišča na Aljaski, s pomočjo vodikovih bomb. Pet vodikovih bomb z veliko močjo bo omogočilo prebiti pristopni kanal v luku v dolžini 600 metrov in napraviti veliki pristaniški bazen, globok 90 metrov.

DRAMA V GLOBINI 275 m POD ZEMLJO

Prva atomská bomba je bila zakopana pod zemljo v globini 275 metrov. Do te globine so spe-

Anekdot

Skladatelj Händel je bil velik jedec. Nekoč vstopi v dunajsko restavracijo in zahteva kosoš za tri osebe. Potem čaka in čaka, jedi pa od nikoder. Naposled se obrne do natakarja.

»Tako bo na mizi,« pravi ta, »brž ko pride družba.«

»Potem se pa zasukajte,« odvrne Händel, »družba sem jaz.«

Ludvik XI. je vprašal nekega kuhaškega vajenca, od kod je doma.

»Iz Berrija sem, ime mi je Stefan, sem kuhaški vajenc in zaslužim toliko kot kralj.«

»Koliko pa kralj zasluži?«

»Toliko, kolikor potrebujel!«

Ludviku je ugajal vajenc odgovor in ga je postavil za svojega komornika.

Ijali horizontalni tunnel, dolg 610 metrov, ki je bil zgrajen na specjalni način, tako, da je bila nevarnost radioaktivnega sevanja po eksploziji povsem odstranjena.

Ali že veste...

... da predor Sozina v Crni gori, na normalnotirni progi Bar-Virpazar, meri 6172 metrov in da sodi med najdaljše na svetu;

... da v naši državi izdelajo na leto okoli 30 milijonov parov različnih nogavic iz volne, svinje in sintetičnih vlaken;

... da je gladina Jadranskega morja nižja od drugih morij. Njegova površina je za 49,9 centimetra nižja od površine Baltskega in za 43,3 cm od Severnega morja;

... da nameravata dva Evropeja v dveh letih s splavom objedrati Južno Ameriko. Njun splav meri približno 3,5 m v širino in 6 metrov v dolžino. Napravljen je izkovinske cevi, ki so pritrjene na bencinske sode. Splav nosi ime »Samotna zvezda« in bo plul pod tekško zastavo;

... da je na sibirski reki Leni začela obravnavati plavajoča tovarna, oziroma rudnik za izpiranje rečnega zlata. Deset strokovnjakov bo baje s sodelnimi napravami doseglo enak delovni učinek kot 12.000 ljudi;

... da je pred kratkim umrl v starosti 90 let italijanski profesor Gvido Farina, pionir kirurgije srca. Njegovo ime je zaslovelo ob koncu prejšnjega stoletja, ko je kot mlad kirurg zašil srce;

brezvodne kraje Sibiri, ki krije tri četrtine rezerve premoga v Sovjetski zvezi, 80 odstotkov rezerve bakra, cinka, aluminija, mangana nikla in uranove rude. S klasično metodo bi bil ta projekt neuresničljiv, ker bi bili stroški za gradnjo preveliki. Nuklearna era je znaničenje prisilila, da so ponovno odprli arhivske kartone s temi projektmi. Projekt obstaja v tem, da se toka reka Oba in Jenisej, ki se izlivata v Arktično morje, obrneta proti Aralskemu in Kaspijskemu jezeru. Če bi reki tekli proti jugu, bi namakali 25 milijonov hektarov zemlje in 30 milijonov hektarov pašnikov. Strokovnjaki menijo, da bi bila s tem projektom omogočena naselitev v Sibiri preko 20 milijonom prebivalcem, katere bi Sibirija sama prehranjevala. Razen tega, bi jezi, zgrajeni na tem novem hidrografskem kompleksu dajali 82 milijard kilovatnih ur električne energije na leto, odnosno štirikrat več kot nuklearna proizvodnja električne energije v Franciji.

MORJE SREDI SAHARE

Tudi v Franciji se ukvarjajo z različnimi načrti glede uporabe nuklearne energije v miroljubne namene. V Franciji je poseben inštitut, ki se bavi z izdelkom projekta za izgradnjo »saharskega morja« sredи Sahare in kanala, ki bi morje povezel s tunizijskimi pristanišči na Sredozemlju. Za ta projekt bo potrebljena eksplozija 50 hidrogenih bomb in stroški ne bi bili večji kot 5 milijonov francoskih frankov.

Francoski znanstvenik Tamy Rugerom je pred tremi leti predlagal, da bi z jezom zaprli kanal La Manche med Calaisom in Dovrom, s čemer bi se povsem spremenila klima na La Manchu in na Severnem morju.

Ti projekti so sicer še v rokah znanstvenikov, toda njihova uresničitev ni le iluzija, ampak realna možnost.

Drobne zanimivosti

AMERIŠKI OTROCI

V prvi četrtini tega leta se je v Združenih državah Amerike rodilo rekordno število otrok.

Po statističnih podatkih je 1.034.000 novorojenih otrok, kar je za 1,7 % več kot v prvi četrtini preteklega leta.

INDIJSKA UMETNOST V ESSEN

V Essenu je bila pred kratkim odprtva razstava »5000 let indijske kulture«, na kateri je bilo razstavljenih skoraj 900 umetniških del, ki so si jih za to priložnost izposodili iz indijskega muzeja. V istem času so v Essenu odprli še eno razstavo, posvečeno sodobnem indijskem slikarjem in umetnikom.

Ukraden Maeterlinckov ROKOPIS

Na razstavi v Parizu je bil ukraden rokopis znanega belgijskega književnika Maurica Maeterlincka, pisec dela »Življenje čebel«. Rokopis, ki je vseboval 15 listov, predstavlja Maeterlinckov prevod Emersona. Ko so razstavo zaprli, so pri pospravljanju prostorov opazili, da je rokopis izginil.

Tako so pričeli s preiskavo.

NAGRADI HUXLEYU IN MULLERJU

Znani britanski pisatelj Aldous Huxley je pred kratkim dobil za svoj roman od Ameriške akademije umetnosti in književnosti Medaljo za zasluge. Razen medalje so mu podelili še 11.000 dolarjev.

Zlata medalja za drama je bila podeljena znamenemu ameriškemu dramskemu piscu Arthurju Müllerju, avtorju dela »Lov na čarovnice«.

EKSPLIZIJA NA SONCU

Sovjetski prirodoslovci so pred dnevi opazili na sončni površini vrsto zelo močnih eksplozij, niso pa še ugotovili njihovega izvora.

Kako je Mrkčov fotr partizane obveščal

V času narodnoosvobodilne vojne so partizanske enote imele svoje obveščevalce. Za ta posel so izbirali hitre, odločne in iznajdljive tovariše. Eden najstarejših obveščevalcev je bil tudi pastir Andrej Kokalj iz Zgošč pri Begunjah. Domäčini so ga dobro poznali in so ga imenovali kar po

ščice. Mrkčov fotr je bil poslan in zaveden Slovenec. V

partizanih je imel tri sinove, katerih eden je padel. Se danes ga ne more pozabiti. Njegovo smrt so mu domäči dolgo prikrali. Zasovaril je Nemce in jih glasno preklinjal, kadar je bil sam s kravami v Dragi.

Ta stari gorenjski očak je vestno in zanesljivo opravljal svojo obveščevalno službo. Če ni bilo krov ob domenjem času v dolini, so partizani vedeli, da bo hajka, če pa je pripeljal krave v dolino, je bil to znak, da ne grozi nobena nevarnost. Dogovor je bil dokaj koristen za vojaške, posebno pa za politične edinice, kajti Nemci so objavili povelje o hajki šele pozno zvečer ali zgodaj zjutraj. Obveščevalcem dostikrat ni uspelo zvedeti, kaj Nemci namernavajo; na ta način je postal Mrkčov oče obveščevalec posebne vrste. Obveščevalno službo je opravljal 1944. in na začetku 1945. leta.

Nekoč so ga Nemci privlekli na orovniško postajo. Na vsak način so hoteli zvedeti od njega, če kdaj vidi partizane. Zanikal je. Grozili so mu in ga pestili, vendar je ostal neomajen. Trdil je, da partizanov v Dragi sploh ni. To jim je toliko časa zatrjeval, da so ga izpustili.

Vsi tisti partizani, ki so se nekoč srečevali z Mrkčevim očetom v Dragi, se ga še danes radi spominjajo in so mu hvaležni za pomoč, ki jim je nudil v budih časih narodnoosvobodilne borbe.

M. P.

ALBATROSI IN LETALA ALI: KAKO SO AMERIKANCI IZGUBILI BITKO NA MIDWAYU

Pri otočju Midway se je odigrala odločilna bitka v vojni na Pacifik. Amerikanci so tu dosegli veliko pomorsko zmago. To strateško mesto pa je danes postalo torišče druge bitke, v kateri se ameriška vojska in mornarica nahajata v zelo neugodnem položaju. To je bitka proti morskim pticam albatrosom. Tretjina vseh albatrosov na zemeljski krogli je izbrala svoja gnezda na Midwayu. Ta »pernata« prenaseljenost je prevelika, posebno če pomislimo, kako varjen je Midway v pogledu ameriške radarove službe.

Vojna letala nimajo prostora za pristajanje, zato hoče vojaštvu odgnati ptice, ker jih motijo pri izkorisčanju otoka. Že pred štirimi leti so zaprosili ministerstvo za notranje zadeve, naj kaj ukrene. Ta naloga pa je bila potem zaupana dvema biologoma. Dnevnik, ki je zasledoval borbo z albatrosi, je potrdil besede nekega starega prebivalca z otoka, če da so to ptice, ki jih nič ne premoti.

Najprej so izstrelili deset alarmnih raket, da bi z dimom pregnali albatrose. Čez nekaj dni so začgali gumo, da bi jih pregnal neprijeten vonj, a je bilo vse brezuspešno. Poizkusili so strahovati ptice s strelijanjem, a tudi to ni nič pomagalo. Vsi do sedanji ukrepi za izgon albatrosov brez uničevanja, do danes niso uspeli.

LES — SUROVINA PRIHODNOSTI

Pravimo, da živimo v atomski dobi, pa bi lahko z isto pravico trdili, da smo v dobi lesa.

Boj za povečano proizvodnjo živiljenjskih dobrin na našem planetu postaja iz dneva v dan močnejši, hitrejši in prav gotovo v prihodnjih 100 letih ne bo popustil. Računajo, da se bo do leta 2000 število prebivalcev na Zemlji dvignilo na pet in pol milijard ljudi. V tem boju industrija lesa nima ravno majhne in postranske vloge.

Svicaški kemik Paul Müller je odkril DDT sredstvo za uničevanje insektov in je za svoje odprtje prejel leta 1948 Nobelovo nagrado za medicino. Pred boleznim: malarijo, kugo in pegavicami so bili z odkritim DDT obavarovani milijoni ljudi z vseh delov sveta.

Mat v treh potezah

Bell: Kh6, Ta2, Tc4, Lg5, Sc3, Se4, b3 d2, h3 (9).

Crn: Kd3, Tf5, a3, c5, c6, g6, h4 (7).